

فصل سوم: پژوهش‌های اخلاقی - تربیتی

۶۲. آداب سخن و زبان در سفرهای زیارتی، شکیبا سادات جوهری، ۱۳۹۱، ۹۲ص، پالتویی.

در دو فصل به بیان برخی از آداب سخن گفتن در سفرهای زیارتی می‌پردازد. فصل نخست کارکردهای مثبت زبان را در سفرهای زیارتی

در بردارد. برخی از زیبایی‌های زبان در این فصل چنینند: ذکر، راست‌گویی، استغفار، قرائت قرآن، شکرگزاری، دعا و راز و نیاز با خدا. فصل دوم به کارکردهای منفی و زشت زبان در این زمینه اشاره می‌کند که شماری از آن‌ها چنینند: عیب‌جویی، غیبت، دروغ، دشنام و نفرین، زخم‌زبان، چاپلوسی و تملق، تهمت، خودستایی، سخن‌چینی، رازکشایی، اهانت و تحقیر و بازگویی گناه.

۶۳. آداب سفر حج، ۱۳۸۲، ۲۴۰ص، پالتویی.

آداب اخلاقی و آیین‌های اجتماعی را بازگو می‌کند که حجاج باید به آنها پای‌بند باشند و این کتاب با استفاده از آیات و روایات، زائران

بیت‌الله الحرام را در برخورداری از حجی مقبول یاری می‌رساند. اخلاق و آداب گردآمده در این اثر، برگرفته از آموزه‌های پیشوایان دینی شیعیان در زمینه اخلاق و آداب سفر به ویژه سفر معنوی حج است. نویسنده مطالبی در این زمینه از تعیین هدف و انگیزه در سفر حج تا بازگشت زائران و خوش آمدگویی و استقبال از زائران عرضه کرده است.

این کتاب برای نخستین بار در سال ۱۳۷۴ با همین عنوان و در قطع جیبی منتشر شد و در سال ۲۰۱۲م با عنوان HAC YOLCULUGU ÂDABI به ترکی استانبولی ترجمه و منتشر شده است همچنین با عنوان «آداب سفر الحج» به عربی ترجمه و منتشر شده است.

۶۴. آداب سفر الحج، ترجمه علاء الحسنون، ۱۳۹۱، ۱۵۶ص، رقعی.

این کتاب ترجمه عربی «آداب سفر حج» است.

۶۵. آداب سفر و زیارت عتبات عالیات، سیدعلی قاضی عسکر، ۱۳۸۷، ۲۱۵ص، پالتویی.

آداب سفر و زیارت مراقد مطهر ائمه علیهم‌السلام را در کشور عراق برمی‌شمرد. مؤلف پیشتر از این کتابی با عنوان آداب سفر حج نوشته و اثر اخیر وی الهام گرفته از همان اثر و با استفاده از مشترکات آن تنظیم شده است. آداب زیارت امام حسین علیه‌السلام و دیگر پیشوایان مدفون در عراق، از افزوده‌های این کتاب است.

۶۶. آداب کوی جانان: آداب زیارت حسینی، عبدالحسین امینی (۱۲۸۱ - ۱۳۴۹)، ترجمه، تحقیق و تعلیق محسن رجبی، ۱۳۸۷، ۱۵۱ ص، رقعی.

به بررسی آداب زیارت مراقد مدفون در کربلا همراه با برخی از ادعیه مرتبط با آنها می‌پردازد. نویسنده در فصل اول با عنوان «جامی از صه‌بای غدیر» سیره نویسنده ادب الزائر را از دید عشق او به قرآن و اهل بیت و حضور سیاسی و اصلاحات دینی‌اش بررسی کرده است.

۶۷. آسیب‌شناسی سفرهای زیارتی، حافظ نجفی، ۱۳۹۵، ۲۳۲ ص، رقعی.

نویسنده در این کتاب به شناسایی برخی آسیب‌های موجود در عرصه حج و زیارت پرداخته و برای رفع آنها نیز راهکارهایی پیشنهاد داده است. وی آسیب‌شناسی اعمال حج و زیارت را از مهمترین تکالیف دانسته است چراکه با شناختن آسیب‌ها، اعمال زائران باطل و بی‌نتیجه می‌گردد. این کتاب در چهار فصل تنظیم شده است. فصل نخست به کلیات و مفاهیم اختصاص یافته و در فصل‌های دوم تا چهارم، به ترتیب آسیب‌شناسی پیش از سفر، هنگام انجام اعمال و پس از برگزاری حج و زیارت بررسی شده است.

۶۸. آموزه‌های تربیتی زیارت معصومین علیهم‌السلام، داوود حسینی، ۱۳۹۷، ۲۶۴ ص، رقعی.

موضوع این نوشتار، بررسی و تبیین نقش تربیتی زیارت است. در همین راستا نویسنده پس از بیان کلیات و مفاهیم در بخش‌های جداگانه، ارتباط زیارت را با تربیت اعتقادی، عبادی، اجتماعی، سیاسی و عاطفی بررسی کرده است.

۶۹. ابعاد اخلاقی حج در پیام‌ها و سخنان مقام معظم رهبری، داود حسینی، ۱۳۹۳، ۱۶۸ ص، رقعی.

مقام معظم رهبری هر سال در پیامی به کنگره جهانی حج و در دیدارهای عمومی و خصوصی با دست اندرکاران حج، به جنبه‌های گوناگون حج اشاره‌هایی دارند. در این کتاب ابعاد گوناگون اخلاقی حج از دیدگاه ایشان بررسی شده و با بهره‌گیری از آیات و روایات، این دیدگاه‌های رفیع، تبیین و تحلیل شده است.

۷۰. ادب و آداب زائر، حسین انصاریان، ۱۳۸۷، ۹۵ ص، پالتویی.

به بررسی چگونگی پای‌بندی به اخلاق و ادب هنگام حج‌گزاری و زیارت مسجد نبوی شریف می‌پردازد. این رساله کوتاه با تکیه بر آیات قرآن و روایات تنظیم شده است و در سفر حج و عمره به کار زائران می‌آید. نویسنده در چهل عنوان، آداب اماکن مقدس مکه و مدینه را بر می‌شمرد.

۷۱. اخلاق در سفر، جواد محدثی، ۱۳۹۰، ۴۷ ص، پالتویی.

نکاتی از اخلاق معاشرت در سفرهای زیارتی به‌ویژه سفر حج را در قالب گفت‌وگو یا ترسیم صحنه و توصیف حالات و برخوردهای زائران در محل اقامت و اتوبوس و... در مکه و مدینه در بردارد و غیرمستقیم از شیوه درست برخورد با همسفران سخن می‌گوید. بخش اول این کتاب با عنوان «آداب زیارت»، به بیان اهمیت این سفر و ویژگی معنوی و معارفی آن و دیگر بخش‌هایش بیشتر به اخلاق در سفر می‌پردازد. نمونه‌های یاد شده در آن نیز از برخوردهای زائران با یک‌دیگر گرفته شده است.

۷۲. اخلاق نبوی، جواد محدثی، ۱۳۸۶، ۹۶ص، پالتویی.

این کتاب در یازده بخش اخلاق و سیره پیامبر گرامی اسلام ﷺ را در ابعاد مختلف بررسی کرده و در هر بخش از منظرهای گوناگون از روش پیامبر گرامی اسلام ﷺ در سبک‌های اخلاقی و روش زندگی استخراج کرده است. این کتاب به رغم کوتاه بودنش خواننده و زائر مدینه را با اخلاق و روش پیامبر اسلام ﷺ آشنا می‌کند.

۷۳. اخلاق و آداب در حج و زیارت، محمد تقی رهبر، ۱۳۸۱، ۱۵۹ص، رقی.

به بررسی مناسک و آداب اخلاقی و رسوم اجتماعی حج می‌پردازد. نویسنده نخست به جایگاه تزکیه و اخلاق، ضعف‌های اخلاقی و عملی و مسئولیت اخلاقی انسان‌ها اشاره می‌کند؛ سپس به مقدمات سفر می‌پردازد و در این باره موضوعاتی چون توجه به عظمت حج، تجرید قلب و خلوص نیت را مطرح می‌کند. هم‌چنین از مطالبی درباره مناسک و آداب حج، اصلاح مال و مسائل حقوقی، انتخاب هم‌سفر، لوازم سفر، آداب و اخلاق در سفر، شیوه شروع سفر، مراقبت اخلاقی در جمع، مصاحبت درست و آداب سخن و سکوت سخن می‌گوید و در پایان به اخلاق و آداب لازم در حرمین و رفتار با زائران دیگر اشاره می‌کند و درباره استفاده از فرصت‌های معنوی حج، تودیع و ره‌آورد چنین سفر مهمی سخن می‌راند.

۷۴. اصول و روش‌های تربیت در مناسک حج، حافظ نجفی، ۱۳۹۴، ۲۸۰ص، وزیری.

این کتاب با هدف بیان بُعد تربیتی حج و نقش این فریضه الهی

در سازندگی روح و جان انسان، در سه فصل نگاشته شده است: فصل نخست: کلیات و مفاهیم؛ فصل دوم: مبانی و اصول تربیت دینی؛ فصل سوم: جایگاه تربیت در مناسک حج.

۷۵. این گونه باشیم، جواد محدثی، ۱۳۹۰، ۵۹ص، پالتویی.

نکاتی اخلاقی، اجتماعی و کاربردی برای زائران در سفر حج در بردارد که پاس داشت آنها سفر شیرین، لذت بخش و سازنده‌ای را به دنبال خواهد آورد.

۷۶. با مسافر کعبه: ره توشه معنوی مسافران حج، سیدحسین اسحاقی، ۱۳۹۳، ۲۰۰ص، رقی.

بیان گوشه‌هایی از اسرار و معارف حج، موضوع این کتاب است. مخاطب اصلی این کتاب زائران بیت الله الحرام هستند. کتاب در سه فصل با این عناوین تنظیم شده است: فصل یکم: قبسی از آداب، اسرار و رموز حج؛ فصل دوم: بازشناسی اماکن و مناسک حج و برداشت‌های عرفانی از آن؛ فصل سوم: بایسته‌های سفر حج از منظر امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری.

۷۷. بایدها و نبایدها در سفر حج تمتع، محمد نظری، چاپ ۲، ۱۳۸۵، پالتویی.

برای آموزش زائران و راهنمایی آنها از آداب و احکام حج تمتع یاد می‌کند. مطالب روان و چکیده آن با هدف شناخت اوامر و نواهی شرع در ادای حج در سیزده بخش فراهم آمده است: مقدمات سفر، در شهرهای مدینه و مکه، بهداشت، در محل سکونت، بازار، احکام، مناسک، عرفات، منا، بایدها و نبایدها بعد از سفر. در پایان با اشاره به حدیثی از امام سجاد برخی از اسرار و حقایق باطنی حج بیان شده است.

۷۸. بهترین اعمال در سرزمین وحی، داوود حسینی، ۱۳۹۲، ۷۲ص، پالتویی.

مجموعه‌ای است در راستای راهنمایی زائران بیت الله الحرام جهت بهره‌مندی بهتر از اوقات خود است. نویسنده با رجوع به روایات معصومین علیهم‌السلام، بخشی از برترین اعمالی که مناسب است زائران در این سفر معنوی انجام دهند را معرفی کرده است.

۷۹. تحلیل محتوایی زیارتنامه‌ها: با رویکرد اخلاقی - تربیتی، مجتبی حیدری، ۱۳۹۴، ۲۹۴ص، وزیری.

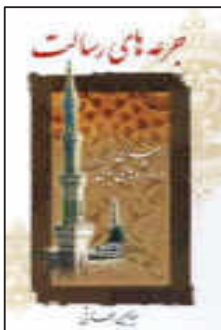
در زیارتنامه‌های امامان معصوم علیهم‌السلام، محورهایی وجود دارد که در بیشتر زیارتنامه‌ها مشترک است. البته محورهایی نیز وجود دارد که مخصوص زیارتگاه و امام خاص می‌باشد. نویسنده سعی کرده این محورها و مفاهیم غنی را در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوایی زیارتنامه‌ها» شناسایی و با رویکرد اخلاقی - تربیتی تبیین کرده و نتیجه آن را پیش‌روی علاقه‌مندان به مکتب اهل بیت علیهم‌السلام قرار داده است. این کتاب در هشت فصل سامان یافته است.

۸۰. زیارت از نگاهی دیگر، ابراهیم امینی، ۱۳۹۴، ۸۴ص، پالتویی.

اهمیت زیارت آنگاه بیشتر روشن می‌شود که زائر پس از زیارت با توبه به درگاه پروردگار از گذشته غلط خود فاصله می‌گیرد و با رویکردی جدید به زندگی و به دور از آلودگی به وطن بازمی‌گردد تا شرایط جدیدی را بر

زندگی خود و شعاع پیرامونی آن حاکم سازد. در این کتاب، حضرت آیت الله ابراهیم امینی زیارت را از این نگاه مورد بررسی قرار داده‌اند. ایشان بخشی از آداب، شرایط و ظرافت‌های حج و زیارت معصومین علیهم‌السلام را بررسی کرده‌اند.

۸۱. جرحه‌های رسالت، سیدحسین اسحاقی، ۱۳۸۵،

۲۰۰ص، رقی.

سخنان گهربار پیامبر اکرم اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را درباره آداب و سنن الهی به صورت الفبایی و جامع در بردارد.

۸۲. چگونه زیستن، سیدحسین اسحاقی، ۱۳۸۶، ۱۹۲ص،

رقی.

حس کمال جویی و ویژگی الگوپذیری، فطری و ذاتی است و انسان برای رسیدن به سر منزل مقصود، در جست‌وجوی اسوه‌های مطلوب است. از این‌رو، مؤلف محترم، با نقل درس‌هایی از چشمه‌سار حکمت و دانایی امام علی علیه‌السلام از منابع شیعه و سنی در معرفی الگویی بی‌بدیل برای خوانندگان محترم می‌کوشد.

۸۳. حج، محسن قرائتی، ۱۳۷۱، رقی.

به بررسی اهمیت و ارزش حج و نکات اخلاقی اعمال حج و آداب مناسب آن می‌پردازد. کتاب به انگیزه ایجاد آمادگی معنوی و روحی در حجاج و معرفت بیشتر آنان به اعمال و مناسک حج تدوین شده است. مؤلف با بهره‌گیری از آیات، روایات و کتاب‌های فقهی، نخست ارزش حج را از دید روایات برمی‌رسد؛ سپس با بیان احکام حج، نکات اخلاقی

فصل سوم: پژوهش‌های اخلاقی - تربیتی ۴۷

اعمال حج را بیان می‌کند. برخی از آن چنینند: مقدمات سفر حج، اعمال حج از میقات تا تقصیر، عرفات، مشعر، فلسفه قربانی، نماز طواف، قبرستان ابوطالب و بقیع، مکان و منزلت شهر مدینه، و استقبال از حجاج و ولیمه.

۸۴. حج در سیره و سخنان امام باقر عليه السلام، داود حسینی، ۱۳۹۷، ۱۰۶ ص، پالتویی.

از ائمه‌ای که حقیقت حج در گفتار و رفتارش تجلی

یافت، حضرت امام محمد باقر عليه السلام است. او که بارها همراه

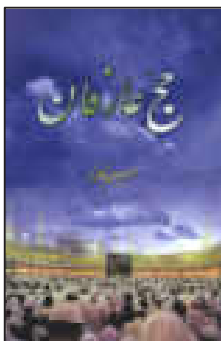
پدر، و پس از ایشان، خود به سفر حج مشرف شد، از آغاز تا انجام هر سفر، روح حج در جزء جزء گفتار و رفتارش - از احرام گرفته تا کمک به همسفران، از مناجات و طواف عاشقانه تا وقوف عارفان در مواقف شریف - جلوه‌گر بود. از این رو، در این کتاب سیره و سخنان ایشان در این باره بررسی شده است.

۸۵. حج در سیره و سخنان امام حسن و امام حسین عليه السلام، داود حسینی، ۱۳۹۷، ۱۴۴ ص، پالتویی.

بررسی دفعات حج و عمره معصومین عليه السلام و رفتار

اخلاقی آنان در این سفرها، معرف حج ابراهیمی عليه السلام و حج محمدی صلی الله علیه و آله خواهد بود. از این رو در این اثر، با موضوع سیره رفتاری و اخلاقی حسین عليه السلام در حج و عمره، نویسنده به بررسی ابعاد اخلاقی و رفتاری آن دو بزرگوار در این باره پرداخته و کوشیده است الگویی از حج اسلامی در اختیار مخاطبان قرار دهد.

۸۶. حج عارفان، رحیم کارگر محمدیاری، چاپ ۲، ۱۳۸۰، ۱۹۹ص، رقعی.

جنگی از آداب عرفانی حج برپایه دستورالعمل‌ها و ارشادات عارفان و پیشوایان دین است. نویسنده این اطلاعات را در قالبی عرفانی و دل‌پسند و آمیخته با آیات و روایات و اشعار عرضه کرده است. این کتاب شش بخش دارد: در ره عشق؛ عزم کوی دوست؛ در میقات عشق؛ در مسجد الحرام؛ در مشاعر مقدس؛ و زیارت عارفان. نوشتارهای برخی از عارفان الهی بی‌هیچ دخل و تصرف ادبی در این مجموعه آمده است.

۸۷. حج مقبول، سیدابوالحسن حسینی ادیانی، ۱۳۸۱، ۲۱۵ص، رقعی.

به بررسی و شناخت اسرار و شگفتی‌های حج و دعوت مردم به اهتمام به این فریضه بزرگ الهی با توجه به اسرار و آثار آن به‌ویژه اجرای اعمال و مناسک همراه با آداب و اخلاق می‌پردازد. نویسنده کوشیده است که گوشه‌ای از اسرار و فلسفه و رسالت این سفر معنوی به‌ویژه اسرار آداب آن را تبیین کند. بخش‌های چهارگانه کتاب چنینند: برخی از آثار و اسرار حج، مقدمات و آداب سفر، مواقف و مناسک حج و عمره، به سوی حرم رسول الله ﷺ. بخش پایانی کتاب با عنوان تذکرات و پیش‌نهادهای ضروری آمده است.

۸۸. حج و حق الناس، داود حسینی، ۱۳۹۳، ۱۶۰ص، رقعی.

مسئله «حق الناس» در مناسک حج، اهمیت ویژه‌ای دارد. از اینرو بر زائران سرزمین وحی لازم است که در ادای حقوق دیگران و گرفتن رضایت صاحبان حق، توجه بیشتری داشته باشند. این کتاب

فصل سوم: پژوهش‌های اخلاقی - تربیتی ۴۹

به حقوقی می پردازد که ادای آنها برای هر فرد زائر، قبل از سفر حج ضروری است. عناوین فصول کتاب عبارتند از: مفهوم شناسی؛ اهمیت و جایگاه حق الناس؛ رابطه حج و حق الناس؛ انواع حق الناس؛ آثار حق الناس در حج؛ راهکارهای ادای حق الناس.

۸۹. حج و سبک زندگی اسلامی، مجتبی حیدری، ۱۳۹۶، ۱۵۹ ص، وزیری.

این نوشتار به بررسی سبک زندگی اسلامی، براساس آموزه‌های حج می‌پردازد و در صدد است تا با دقت کردن در آموزه‌های دینی مربوط به حج، شیوه زندگی اسلامی را برای زائران و علاقه‌مندان بنمایاند.

۹۰. خدمت‌گزاری به زائران در فرهنگ اسلامی، سیدعباس میری خضری، ۱۳۹۱، ۱۲۴ ص، رقیعی.

این کتاب یک دیباچه، یک مقدمه و شش فصل دارد: مبانی خدمت‌گزاری در اسلام، ارزش و اهمیت خدمت‌رسانی به زائران، اسوه‌های خدمت‌رسانی به زائران، انواع خدمت‌گزاری، آثار خدمت‌رسانی و راه‌کارهای نهادینه کردن فرهنگ خدمت‌رسانی.

۹۱. در طواف دل، معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹، ۱۶۰ ص، جیبی.

جنگی از زیارات مرتبط با مکه و مدینه و دعاهای مرتبط با آنهاست که با قلمی شیوا و دل‌نشین، مطالبی متنوع و آموزنده درباره سازندگی‌ها و آداب زیارت و نکات لازم در زیارت خانه خدا و حرم حضرت رسول ﷺ و نمونه‌هایی از زیارت‌علما و اسوه‌های دین بیان می‌کند.

۹۲. الدعاء اشراقاته و معطياته، من ابحاث آية الله المحقق السيد كمال الحيدري، به كوشش طلال الحسن، ۱۳۹۱ش/۱۴۳۳ق، ۲۷۶ص، وزيری.

تقریرات درس آیت‌الله سید کمال حیدری درباره «دعا» است. دعا حلقه وصلی میان بنده و پروردگار متعال است و رسیدن به مراتب کمال الهی جز با دعا کردن محقق نمی‌شود. از این رو، این کتاب به بررسی فلسفه و اسرار و آداب «دعا» با استناد به آیات و روایات می‌پردازد. مطالب کتاب در هشت فصل تنظیم شده است: معنا و حقیقت دعا، شرایط و آداب دعا؛ جایگاه دعا نزد اهل بیت علیهم‌السلام؛ اسباب استجاب دعا؛ نمونه‌های استجاب دعا؛ گناهایی که مانع دعا می‌شوند؛ رابطه قانون علیت با دعا؛ اهمیت دعا نزد روایات.

۹۳. راه سعادت: روابط انسان با دیگران از منظر اخلاق اسلامی، داوود حسینی، ۱۳۹۳، ۳۴۰ص، وزیری.

یکی از عرصه‌های اجتماعی که رعایت اخلاق و آداب اجتماعی اهمیت ویژه‌ای دارد، عرصه حج و زیارت است. از این رو این اثر در زمینه سبک زندگی زائرین نوشته شده است. توضیحات نویسنده در زمینه رعایت اخلاق و آداب اسلامی در سفرهای زیارتی ذیل پانزده عنوان آمده است. این عناوین عبارت‌اند از: حسن خلق، رعایت ادب، آراستگی، نشاط در عبادت، عفت، رعایت حقوق دیگران، عفو و گذشت، حفظ آبرو، آیین رازداری، انتقاد سازنده، مزاح و شوخی، صداقت و راستگویی، تغافل و چشم‌پوشی، رفق و مدارا، تعاون و همیاری.

۹۷. زخم فطرت: پرهیزنامه‌ای از گناه، سیدحسین اسحاقی،
۱۳۸۹، ۱۴۴ص، رقعی.

نویسنده در این کتاب با تکیه بر آیات و روایات، به بازگویی عوامل گناه و آثار آن و راه‌های پیش‌گیری و مبارزه با گناهان می‌پردازد.

۹۸. زینت و عفاف در حج، مریم معین الاسلام، ۱۳۹۰،
۱۱۴ص، پالتویی.

متنی مختصر و کاربردی برای بانوان حج‌گزار ایرانی و دارای چهار فصل است: فصل اول، «مفاهیم و واژه‌ها»: زیبایی، زیباشناسی، زینت، آرایش و ارتباط مفهوم لغوی زیبایی، زینت و آرایش. فصل دوم، «زیبایی در اسلام»: زیبایی از منظر روایات، استفاده از زیور آلات، توجه توأمان به زیبایی‌های ظاهری و باطنی، مصادیق زیبایی در نگاه قرآن. نویسنده در فصل سوم به موضوع زینت، آرایش یا آراستگی پرداخته است. فصل چهارم نیز با موضوع حجاب، عفاف و زنان حج‌گزار چنین عنوان‌هایی دارد: زنان حج‌گزار و رسالت‌های سیاسی، مشکل بدحجابی زنان ایرانی در عربستان، چگونگی لباس پوشیدن زنان حج‌گزار، زنان حج‌گزار و مسئله زینت، راهکارهای اصلاح وضع بدحجابی زنان ایرانی در عربستان.

۹۹. سحرخیزی و شب زنده‌داری در سفرهای زیارتی،
سیدعباس میری خضری، ۱۳۹۱، ۱۵۲ص، رقعی.

این کتاب در پی بیان اهمیت و ارزش فرصت بی‌نظیر سحر برای زائران خانه خدا و پیشوایان معصوم است. نویسنده مطالب خود را در هفت فصل برای آشنایی بیشتر زائران با نماز شب و تهجدهای شبانه در

فصل سوم: پژوهش‌های اخلاقی - تربیتی ۵۳

فضای معنوی مسجدالحرام، مسجدالنبی و مکان‌های زیارتی بازگو می‌کند: کلیات، اهمیت سحرخیزی و شب‌زنده‌داری، ویژگی‌های سحر، سحرخیزی و شب‌زنده‌داری در حج و زیارت، آداب حضور و کسب فیض در سحرگاهان، آثار سحرخیزی و شب‌زنده‌داری و عوامل سلب توفیق سحرخیزی.

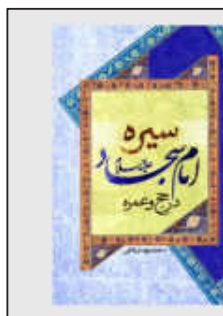

۱۰۰. سرمه سعادت: جوان و باید و نبایدهای اخلاقی،

سیدحسین اسحاقی، ۱۳۸۹، ۱۸۷ ص، رقی.

نویسنده در این کتاب به توضیح بایدها و نبایدهای اخلاقی و مسائل اجتماعی می‌پردازد. نخست ویژگی‌های جوانی را بر می‌شمرد؛

سپس بایسته‌ها و ناشایسته‌های اخلاقی آنان را بیان می‌کند و اطلاعاتی درباره کار و تلا، عوامل معنوی رکود و توسعه در زندگی اقتصادی، قانون‌گرایی و شکوه تعبد در سیره عبادی امام عرضه می‌دارد.

۱۰۱. سیره امام سجاد عليه السلام در حج و عمره، محمدمهدی

کافی، تهیه شده در گروه اخلاق و اسرار پژوهش‌شکده حج و زیارت، ۱۳۹۵، ۱۴۰ ص، پالتویی.

نویسنده در این کتاب کوشیده، با بررسی گفتار و سیره امام

سجاد عليه السلام الگوی زیبایی از حج برای حج‌گزاران ارائه دهد تا با اسوه قرار دادن آن حضرت در این سفر معنوی، در جهت کمال خود و همسفران تلاش کنند. کتاب در شش فصل با این عناوین سامان یافته است: حج و زندگانی پیشوای چهارم، شوق زیارت، امام سجاد عليه السلام در سفر حج و عمره، به سوی خانه دوست، مسجدالحرام و نشانه‌های الهی، حج و مسئولیت اجتماعی.

۱۰۲. سیره اهل بیت علیهم السلام در حج، محمدجواد جوادی،
۱۳۹۳، ۲۷۲ص، وزیری.

در این نوشتار سیره و روش معصومین علیهم السلام در بهره برداری از ظرفیت عظیم حج برای نیل به اهداف بلند اسلام بررسی شده است. نویسنده مطالبش را ذیل پنج فصل دسته بندی کرده است: سیره اهل بیت علیهم السلام در مقدمات و مناسک حج، اهل بیت علیهم السلام و بعد عبادی حج؛ اهل بیت علیهم السلام و بعد اجتماعی حج؛ اهل بیت علیهم السلام و بعد فرهنگی حج؛ اهل بیت علیهم السلام و بعد سیاسی حج.

۱۰۳. سیمای تقوایندگان، حسین اوسطی، ۱۳۷۶،
۲۹۴ص، رقی.

مؤلف در این کتاب، ۲۸ درس را از خطبه همام نهج البلاغه، درباره تقوا تبیین و بدین شیوه تقوایان را در جهاد با نفس یاری کرده است.

۱۰۴. صحیفه مودت: شیوه‌های ارتباط با اهل بیت علیهم السلام، علی
باقر شیخانی، ۱۳۸۹، ۹۵ص، پالتویی.

نویسنده در چهار فصل به ارتباط عاطفی؛ ارتباط آرمانی؛ ارتباط استمدادی با امامان معصوم علیهم السلام؛ و رابطه عهد و پیمان با اهل بیت علیهم السلام، بررسی شیوه‌های ارتباط با اهل بیت علیهم السلام، نتایج آن و موانع و آسیب‌های این مسیر می‌پردازد.

۱۰۵. صمیمانه با زائر خانه خدا، ابوالفضل هدایتی فخر داود، ۱۳۸۸، ۱۴۳ ص، پالتویی.

به زبان ساده، در بردارنده فلسفه و آداب حج است. نویسنده کتاب خود را گامی کوچک در آشنایی زائران بیت الله الحرام با وظیفه‌های فردی و اجتماعی‌شان می‌شمرد. برخی از بحث‌های مطرح در کتاب چنینند: در تهذیب نفس، درنگ روا نیست؛ از شوق زیارت بگو؛ در میقات چگونه‌ای؛ آیا انصار را می‌شناسی؛ در طواف چه می‌جویی؛ و این‌جا شهر پیامبر است؛ و بازگشت دشوار است.

۱۰۶. فرهنگ مصرف در سفر حج، داوود رجبی‌نیا و محمدحسن مظفری، ۱۳۸۸، ۵۹ ص، پالتویی.

در بردارنده آداب و فرهنگ حج و نفی مصرف‌گرایی از نگاه اسلامی در موسم حج است. موضوع بهینه‌سازی مصرف، در هنگامه ویژه‌ای چون سفر معنوی حج، بسیار مهم می‌نماید؛ زیرا هر نوع مصرف‌زدگی، پی‌آمدهای ناگوار و زیان‌باری برای نظام اسلامی خواهد داشت. زائران باید بدانند که اسلام آنان را در نوع مصرف به میانه‌روی فرامی‌خواند و معتقد است که توجه به این آموزه‌ها، به صفای باطن و کمال روحی و معنوی زائر می‌انجامد. کتاب با بررسی مباحثی چون معنای اسراف و تبذیر؛ زمینه‌های اسراف و... فرهنگ مصرف را در سفر حج تبیین می‌کند و آیات و روایاتی در نکوهش اسراف در حج و دیگر سفرهای زیارتی در بردارد.

۱۰۷. گل‌واژه‌های حج و عمره، علیرضا بصیری، ۱۳۸۷، ۵۹ ص.

در بردارنده آداب زیارتی در ایام حج و عمره مفرده و وظایف

اخلاقی حجاج است: خشوع قلبی حاجی هنگام زیارت خانه خدا، اهتمام به اعمال عبادی به جای بازار و خرید.

۱۰۸. مسافر قبله: آداب سفر عمره و حج از نگاه اهل بیت علیهم السلام،

سیدجعفر صادقی فدکی، ۱۳۹۵، ۳۶۸ص، وزیری.

این نوشتار در چهار فصل تنظیم شده است: فصل نخست، به مباحث کلی و مقدماتی این موضوع اختصاص یافته و در آن، اهمیت و جایگاه سفر عمره و حج و اهداف و مقاصد این سفر بیان شده است. سبب طرح این مباحث قبل از شروع آداب سفر، آن است تا حج گزاران و زائران این سرزمین، نخست به اهمیت و عظمت سفرشان و نیز با اهداف آن آشنا شوند؛ زیرا تا فرد شناخت کافی به جایگاه و اهداف سفر خود نداشته باشد، نمی تواند آن سفر را شایسته و نیکو انجام داده و بهره لازم را از آن سفر به دست آورد. در فصل دوم، برخی از آداب و مقدماتی که حج گزار لازم یا شایسته است قبل از حضور در سرزمین وحی انجام دهد، بیان شده است. در فصل سوم، آداب عمره و حج از زمان آغاز سفر تا پایان مناسک مطرح شده است و در فصل پایانی نیز آداب پس از مناسک عمره و حج و بازگشت به وطن، اشاره و بررسی شده است.

۱۰۹. مصباح الحرمین، عبد الجبار بن زین العابدین

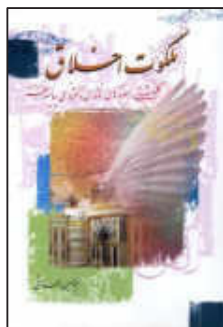
شکوئی، تصحیح سیدجواد طباطبایی، ۱۳۸۴، ۴۹۵ص،

وزیری.

مجموعه ای فقهی و اخلاقی در باب زیارت گاه های مکه و مدینه و آداب و اعمال حج بر مبنای روایات و متون فقهی است و سه بخش دارد: بخش اول درباره مکه و زیارت گاه ها و عبادت های ویژه آن، بخش دوم درباره مدینه و زیارت گاه های آن و مختصری از اماکن زیارتی شام و فلسطین و بخش سوم تطبیقی است میان مکه و

فصل سوم: پژوهش‌های اخلاقی - تربیتی ۵۷

اعمال حج با امام حسین و وقایع عاشورا، نویسنده با استناد به برخی از احادیث، به شرح ویژگی‌های قیام امام حسین و صفات یارانش می‌پردازد.

۱۱۰. ملکوت اخلاق، سیدحسین اسحاقی، ۱۳۸۵، ۳۲۷ص، رقعی.

این کتاب دو بخش دارد: روی داده‌های مربوط به زندگانی پیامبر صلی الله علیه و آله و پاره‌ای از جلوه‌های رفتاری و گفتاری آن حضرت در زمینه اخلاق فردی، خانوادگی، و اجتماعی.

۱۱۱. مهارت‌های زندگی در حج، مسعود شکوهی، ۱۳۹۱، ۲۳۲ص، رقعی.

زیارت و ارتباطات زائران با یک‌دیگر در سفرهای زیارتی از عرصه‌هایی است که زائر در آن به دانستن مهارت‌های زندگی

نیاز دارد. نویسنده در این کتاب کوشیده است که این مهارت‌ها را با توجه به منابعی همچون معارف اسلامی، دانش روان‌شناسی و یافته‌های مراکز جهانی سلامت تبیین کند. این نوشتار دو بخش دارد: بخش اول به کلیاتی مانند چیسستی مهارت‌های زندگی، اهداف آموزش مهارت‌های زندگی، هدف زندگی، تقسیم‌بندی کلی مهارت‌های زندگی و اصول کلی مسیر می‌پردازد و در بخش دوم با عنوان «مهارت‌ها» انواع مهارت‌هایی را شرح می‌دهد که انسان در زندگی و حاجی در سفر حج بدان‌ها نیاز دارد: خودآگاهی، گوش دادن، ارتباط مؤثر، هم‌دلی، مدیریت هیجانات، تصمیم‌گیری، مهارت‌های مقابله‌ای، حل مسئله و مدیریت زمان.

۱۱۲. نجوای عشق: مناجاتی با الهام از ادعیه ائمه اطهار علیهم السلام، علی راجی، ۱۳۸۹، ۲۴۰ص، رقعی.

مجموعه‌ای از راز و نیازها و واگویه‌هایی برپایه دعاها و مناجات ائمه اطهار؛ است که می‌توان نیایشی برگرفته از دعای عرفه امام حسین علیه السلام، مناجاتی برگرفته از مناجات خمس عشر، مناجات شاکرین، مناجات راغبین، مناجات محبین، و مناجات معتصمین را ذکر کرد.

۱۱۳. نسیم معرفت حج: سیره و سخن اخلاقی و عرفانی بزرگان در مناسک حج، سید محمود طاهری، ۱۳۹۱، ۵۱۲ص، وزیری.

این اثر در پانزده فصل، سیره و سخن اخلاقی و عرفانی بزرگان را در مناسک حج برمی‌رسد: جایگاه حج، احرام، نیت، تلبیه، کعبه، طواف، نماز پشت مقام ابراهیم، ولایت در حج، زمزم، سعی، حلق و تقصیر، وقوف در عرفات، وقوف در مشعر، رمی جمرات و قربانی. نویسنده کوشیده است تا اسرار و ظرافت‌های مناسک حج را برپایه آثار، سخنان و سیره عملی بزرگان و اندیشه‌ورزان مسلمان بررسی کند.

۱۱۴. هدیه و سوغات در سفرهای زیارتی، محمد احسانی، ۱۳۹۰، ۱۲۴ص، رقعی.

این کتاب، به بررسی موضوع هدیه و سوغات به‌ویژه در سفرهای زیارتی حج می‌پردازد تا پس از آشنایی خواننده با ابعاد مختلف آن، زمینه عمل بهتر و بدون آسیب به این سنت دینی و اجتماعی فراهم آید. برخی از افراد در عمل به این سنت به افراط و تفریط دچار می‌شوند که این از ناآشنایی آنان با سنت

هدیه سرچشمه می‌گیرد. هدیه، سنت پسندیده‌ای است و در پیوندهای اجتماعی بسیار تأثیر می‌گذارد، اما از آسیب برکنار نیست و باید آن آسیب‌ها را بررسی کرد و به زائران شناساند. عنوان‌های فصول کتاب چنینند: سفرهای زیارتی؛ هدیه و انواع آن؛ عوامل مؤثر بر هدیه؛ بایسته‌ها و آثار هدیه؛ آسیب‌های هدیه و راه‌کارهای پیش‌گیری.

۱۱۵. همراه با زائران خانه خدا، محمدتقی رهبر، ۱۳۸۰،

۱۸۰ص، پالتویی.

به بررسی اخلاق، آداب معاشرت، معیشت در حج، تحلیل اجمالی اسرار معنوی حج و اشاراتی درباره مناسک و اماکن زیارتی مکه و مدینه می‌پردازد. نویسنده تذکراتی ضروری برای زائران خانه خدا در این سرفصل‌ها آورده است: مقدمات سفر حج؛ آداب و اخلاق در حج؛ خلاصه‌ای از مناسک حج و عمره؛ آثار تاریخی و مذهبی مکه؛ مساجد و مشاهد بین مکه و مدینه؛ اسرار معنوی حج؛ اعمال مدینه منوره؛ مساجد و اماکن مقدسه مدینه منوره.

بخش «خلاصه‌ای از مناسک حج و عمره» با اقتباس از مناسک مصور حج و بخش «اعمال مدینه منوره» با اقتباس از ادعیه و آداب حرمین تدوین و «اماکن مکه و مدینه» از عرشیان نوشته سیدجعفر شهیدی همراه با تغییراتی گرفته شده است.

۱۱۶. همراه زائران حج تمتع، معاونت آموزش و تحقیقات

بعثه، ۲جلد.

به بررسی وظایف فقهی و اخلاقی زائران و حجاج در هر مرحله از سفر حج و آداب آن می‌پردازد. این کتاب در سه بخش، تذکرات عبادی و اخلاقی، اجرایی و بهداشتی در این باره مطرح کرده است که با رعایت این تذکرات می‌توان از این سفر معنوی در مدتی کوتاه، بیشترین و بهترین بهره را برد.

۶. آینه آثار

نویسندگان در بخش نخست درباره وظایف عبادی و اخلاقی در حرمین شریفین، میقات، صفا و مروه و... مطالبی ضروری آورده‌اند. بخش دوم به رفت و آمد در مکان‌ها، حلق و قربانی، رمی جمرات و آداب آنها می‌پردازد و بخش پایانی نیز توصیه‌های بهداشتی برای جلوگیری از بیمار شدن و یا انتقال بیماری‌ها دربردارد.

جلد دوم شامل، یادداشت‌ها و تذکراتی برای بهره‌برداری بهتر از ابعاد معنوی حج افزون بر توضیحاتی درباره عربستان (موقعیت عربستان، نواحی سه‌گانه، آب و هوا) در شانزده بخش با چنین عناوینی است: مقدمات سفر، در شهرهای مدینه و مکه، وقوف به مشعرالحرام و عرفات و منا، مناسک، برخی احکام حرمین و توصیه‌هایی برای پس از سفر.